

Blondýnka z balonu
Zaskakovala jsem
za Miloše Kopeckého

tančí Václav
vel, jaké to je
nasce slavného
rce a co se
je v rozhozené
nosféře? To ví **JANA**
WODEŠÁLKOVÁ,
vní česká pilotka
lonu.

ALICE HORÁČKOVÁ

Všedesátých letech ji označovali za Marilyn Monroe české aviatiky, přátelé jí dodnes neřeknou jinak než Janinka. Krásná zdravotní sestřička, kolem níž se vždycky točil vír ctitelů, se tehdy stala první českou pilotkou balonu.

Společně s manželem Ivem Vodsedálkem, který byl známý pražský básník a hlavně snilek a dobrodruh, obnovila nejriskantnější způsob létání a postavila s ním první poválečný balon. A ve filmu si dokonce vyzkoušela kaskadéřské řemeslo – v komedii Adéla ještě nevečeřela zaskakovala za Miloše Kopeckého, který se bál výšek. I na legendární balonové plesy, které Vodsedálkovi pořádali a kde vedle sebe sedávali disidenti i estébáci, se dodnes vzpomíná. O létání se české balonové rekordmance stále zdá, i když už se na balony dívá jen ze zahrady svého domu v Krkonoších.

Pamatujete si, kdy jste letěla poprvé?

Jó, to bylo 23. června roku šedesát osm. Dcera Olinka se mi narodila 1. června, ale já si to nemohla nechat ujít, tak jsem nikomu nic neřekla a prostě se rozhodla, že se na to cítím a poletím. Blbý bylo, že jsem musela mít padák a ten byl docela těžkej, podlamovaly se mi nohy a musela jsem se držet okraje koše.

Vy jste museli mít v baloně padáky?

To byl tehdy takový předpis. Ale myslím, že by nám byly v nižší výšce stejně houby platný... Letěli jsme tehdy z Letenské pláně a přistávali ve Šlapanicích severozápadně od Prahy, let trval asi hodinu. Vyšlo to akorát mezi krmením Olinky, šup šup. To byl zážitek, že se snad ani nedá popsat.

A ten balon jste měli odkud?

Ten jsme si sami postavili, jako všechny další. Novináři rádi psali, že chceme létat, a pak najednou přišla nabídka od filatelistů, že nám dají peníze, když se ten balon bude jmenovat Praga 68 a ponese balonovou poštu. A to byl náš úplně první balon: obrovský, plynový a měl stříbrnooranžové pruhy.

Jak jste ho stavěli?

Koš nám udělali košíkáři v Mělníku a síť upletl Ivo. A pak musíte mít mustr, podle kterého se stříhají pruhy látky, poledníky. Nejdřív se lepší a potom se sešívají k sobě, ale to jsme někomu zadávali.

Všechno musí sedět na centimetry, aby byl balon kulatý.

S manželem Ivem jste se také seznámili u balonů?

Ne, na plovárně na Žofině. Pracovala jsem jako zdravotní sestra a jednoho krásného dne jsme si s kamarádkou řekly, že se jdeme prospat na plovárnu po noční směně. Jenže ze spaní nebylo nic, proti mně stál hotový Gérard Philippe, to byl můj ideál: černočervená pruhoaná košile, plátěné tropíko kalhoty, podíval se mi do očí a mně se úplně zamotala hlava. Chvilí jsme se na sebe koukali, bylo to jako ve filmu, a on povídá: „Vy jste náká mladinka.“ Bylo mi dvacet a jemu jednáct.

Drzoun Landák Na balonových plesech bývalo rušno. „Vidíte ten model balonu v rohu? Tak ten nám chtěl Landák ukrást!“

Ale předpokládám, že vám to nevadilo.

Byl to básník a já se nechala unášet. Vyprávěl mi o tom, že vztah musí jiskřit, a já jsem pak do tramvaje nastupovala celá zblblá. Až mi došlo, že ani nevím, kdo to je, odkud je a jestli ho někdy uvidím. Když tu po pár stanicích naskočil do tramvaje Ivo. Utíkal celou dobu po kolejkách a měl spočítané, že u Muzea tramvaj na chvilku zastaví. A hned začal chrlit: „Prosím tě, vem si mě, hned zejtra, já jsem na tebe celý život čekal.“ Takhle rychle to sice nešlo, ale roky potom byly teda trysk.

Ivo byl sice známý básník, ale vy jste také nebyla k zahoezení. Slyšela jsem z několika stran, že jste byla po Olince Schoberové nejkrásnější pražská blondýna.

Dejte mi s tím pokoj! Pořád jsem prý byla někomu podobná: nejdřív Schoberové, pak zas Marilyn Monroe, všechno kvůli vlasům, až mě to našťvalo: „Hergot, já jsem byla celý život sama za sebe.“ Navíc jsem do šesti let byla úplně šimlík a odbarvila jsem se až v osmnácti. Když jsem pak přišla domů, maminka otevřela dveře a rovnou mi vrazila facu.

Měla jste hodně ctitelů?

Ale otec a brácha mě strašně

hlídali. Vystupovala jsem tehdy v Dismanově rozhlasovém a dramatickém souboru, cvičili jsme vyslovovat „dej vidličky do poličky“ a filmaři tam chodili vybírat herce, holky zvali na konkurzy, a já pořád nic. Až po letech jsem zjistila, že si mě vybrali, ale otec to vždycky zadržel. Skoro nikam jsem nemohla, ale když jsem potkala Iva, to byl ráj, to jsem mohla všechno.

Říkala jste, že život s ním byl trysk. Co všechno jste podnikali?

Když jsme se seznámili, říkal: „Mám loď, tu si opravíme a někam pojedeme.“ Kotvila na Vltavě u Císařské louky a jmenovala se Gradiva podle Andrého Bretona. Vyjeli jsme s ní až k Baltu na Rujanu, na polské hranice nás táhl remorkér, který převážel bagry. Jednou jsme málem skončili v jezu a u Štětínského zálivu se v noci rozpoutala taková bouře, že jsme se ráno probudili uprostřed rákosí. To jsem byla poprvé u moře.

A jak jste se dostali od lodí k balonům?

Ještě když jsme jezdili na lodi, Ivo mi nadšeně vyprávěl, jak by tady chtěl létání obnovit. Dokonce má jednu fotku z dětství, to mu jsou asi dva roky, stojí v kloboučku hubertáčku a v ruce má na provázku velký nafukovací balon. Byla to jeho myšlenka a mně se strašně líbila, i když jsem si to vůbec nedovedla představit. A pak jel Ivo k Polákům do Katovic na první start a už to jelo. Ale bylo to složité.

I když byla šedesátá léta?

Musel pro povolení do Svazarmu (*Svaz pro spolupráci s armádou, organizace podle sovětského vzoru – pozn. red.*) a tam se funkcionáři divili, proč mají létat balony, když létají letadla. Takže se s nimi Ivo musel trochu opíjet, což mu asi tak nevadilo, protože on uměl lidi neuvěřitelně nadchnout.

Před vámi tady nikdo balonem nelétal?

Po válce ne. Před válkou byl poslední nějaký pan Rumples, pak to úplně umřelo. Strašně těžko jsme to prosazovali, to je, jako kdybyste si dneska vymyslela závody v trojspeřži. Bylo to něco z minula, nehodilo se to a piloti se nám smáli, blbí balonáři...

Jak šlo létat po srpnu roku šedesát osm?

To vám musí říct Ivo, protože mně se narodila Olinka a celé mi to splyvá: mimino, předtím těžce nemocná maminka, pak otec, takže jsem měla veliké starosti. Jestli on to pocítil...

ŘÍKALI MI BALONKA

Prožili jsme velice pestrý a zajímavý život, ale pro ostatní jsme byli ty divný lidi s balonama.

FOTO: MICHAL SVÁČEK, MF DNES

Z FOT: ARCHIV JANY VODSEDÁLKOVÉ

PRVNÍ DÁMA BALONU Jana Vodsedálková při svém prvním letu balonem v roce 1968, ani ne celý měsíc poté, co se jí narodila dcera Olga. Na zádech s padákem, tehdy to totiž bylo povinné. Nalevo pak s manželem Ivo Vodsedálkem, společně si postavili svůj první balon. Byli první, kteří tu po válce navázali na prvorepublikovou tradici.

Ivo: Tys to pocítila taky, jenže si to nepamatuješ! 21. srpna zastavili veškerý sportovní letecký provoz, to se netýkalo jenom balonů, ale všeho. Obnovili to až na jaře šedesát devět a to si Jana hned dokončila výcvik na pilotku. Spolu s Danielou Hlínkovou, která toho brzy nechala, je první balonovou pilotkou v české historii.

Komunisté se vás nesnažili odradit? Vždyť to byla trochu drzost, žít si takhle dobrodružný život v normalizované zemi.

S tím jsme se setkávali každou chvíli. Třeba v Mladé Boleslavi na Závodě míru na poslední chvíli zakázali let, že je tam ruské cvičení. Přitom jsem měla povolení a naplněný balon, takhle se nám tam motal. Nevím, kde se to ve mně vzalo, ale tak jsem se naštvála, že jsem zavolala na ruskou generalitu. A oni, že to povolují a přijedou se na mě podívat. Když jsem to pak oznámila na ministerstvu národní obrany, řvali na mě, ale nakonec museli ustoupit. Pak skutečně přijel ruský generál v bílé uniformě ověšený medailemi a my mohli letět dvacet minut kousek za Boleslav. Víc nám nepovolili. Jenže potom začal kolotoč, brali to jako občanskou neposlušnost a zakázali mi létat.

Když jste se takhle potýkali s režimem, nikdy jste si neřekli, uletíme jim na Západ?

Ne. Měli jsme dluh na bytě, maminka mi umřela roku sedmdesát, byl tu otec a můj bratr, ti by to všechno odnesli.

Nelitovala jste někdy?

Já tedy ne. Němci nám říkali, že by pro nás udělali cokoli, ale my jsme to tak necítili, my jsme věděli,

že to tady nějak překlepeme. Taky kvůli těm dětem, vyrůstaly u balonů, pomáhaly, měly tu kamarády. Taky s nimi nikdy nebyla žádná starost.

Létání balonem jste si vyzkoušela i ve filmu, v biografii máte napsáno kaskadérka. Jaké to bylo, zaskakovat za Miloše Kopeckého ve filmu Adéla ještě nevečeřela?

Báječný. Kopecký se bál, když to v baloně foukalo a házelo, takže byl rád, že jsem některé scény točila

jsme to probouha dělali, že jsme se mohli ztrhat. Byli jsme zkrátka ty divný lidi s balonama. A když jsme se přestěhovali z Prahy sem na chalupu do Vysokého nad Jizrou, jednou za mnou přišel pekař: „Proč vám tady lidi říkají Balonka? Vždyť vy nejste tlustá.“

Takové malé české shazování. To vám nevadilo?

Mně vadily spíš problémy v práci. Vrchní sestra mi pořád šlapala na paty, nechtěla mě pouštět

těšili. Chodili tam herci, hudebníci, sportovci, potentáti. Byla to zvláštní směsice, spousta estébáků a všichni disidenti. Nikdo si to nechtěl nechat ujit, včetně Václava Havla.

Jak tancoval?

Kdepak, ten netančil vůbec. Ale vždycky byl obklopený děvčaty. (smích)

Ivo: Jednou jsem ho na Žofíně na plovárně viděl s dvěma holkama. Znali jsme se, ale velice povrchně a já jsem nechtěl, aby to vypadalo, že se mu vnučuju. Pak jsem si uvědomil, že se v té době podepisovala Charta 77 a tím, že jsem se mu nepřipomněl, jsem byl ušetřený té morální povinnosti ji podepsat. Protože pak by následovaly velké a velice nepříjemné důsledky pro mě a moji rodinu.

A co na těch bálech vyváděl vyhlášený bouřlivák Pavel Landovský, se kterým se také znáte?

Vidíte ten model balonu v rohu? Tak ten nám chtěl Landák ukrást! Chodil tak rád na dámské záchodky, že jsme mu k tomu vystavili povolenku. No a když tam přiběhl s balonem, byl z toho poprask. Záchodky byly zrovna přečpané, ženy se tam kráslily. Nakonec nám na něj někdo kvůli tomu přišel žalovat. (smích)

Ivo: Na pódiu jsme jako rekvizitu měli koš od balonu. A v tom koši Landák a jedna slečna, aniž to někdo tušil, zatímco hrála kapela. Později mi to popisoval a hrozně se smál.

To se děly pěkné věci. Ale už vám někdy šlo při létání o život?

Několikrát jsem už byla v dost překerní situaci: v cestě dráty a nemohla jsem přistát, to je pak otázka štěstí. Start je dobře, ale

Kaskadérka

Kopecký se bál, když to v baloně foukalo a házelo, takže byl rád, že jsem některé scény točila za něj.

za něj. Dali mi paruku a sako a byla jsem namaskovaná jako Kopecký. Ivo stál dole a nemohl mě vůbec poznat. (smích)

Jde o finančně náročný sport. Kde jste na něj sháněli peníze?

Hodně jsme investovali ze svého a pak Ivo sháněl reklamy na balony, ze kterých se platil plyn a provozní náklady. Byl v tom šikovný, taky mu hodně lidí závidělo. Museli jsme být dost soběstační, protože Svazarm nám nedával vůbec nic, jen hlídal a udílel rozkazy. A lidi se nám divili: „Vy jste blázní!“ Považovali nás za exoty a dobrodruhy.

A vy se za ně nepovažujete?

Takhle jsme o tom nikdy nevažovali. Prožili jsme velice pestrý a zajímavý život, ale jednou se mě kamarádka psychologka ptala, proč

na závody a vyhrožovala mi, že budu muset vstoupit do strany. Na to jsem polkla: „Já si myslím, že si to ani nezasloužím.“ Nakonec jsem šla radši obsluhovat do pražské vinárny Blatnička, ale tam zase chodily kousek z Bartolomějský největší šarže StB. Ale vyhýbaly se mi: měla jsem pověst, že co na srdci, to na jazyku. To mě možná zachránilo.

Já myslím, že vás trochu zachraňovaly i legendární balonové bály, které jste organizovali od šedesátých let.

No o ty byla pořádná rvačka! Ivo si každý rok vymyslel nějaký zvláštní program, takže tam jednou vystoupili kulturisti, jindy Karel Svoboda vymyslel písničku, počítali se tam na pódiu svlékala členka Balonklubu... Takový srandičky a všichni se na ně hrozně

přistání jsou nejhorší. Záleží na tom, aby nebyla termika...

Což znamená?

Silné proudy a rozházená atmosféra. Jednou mi na meteorologické zkoušce říkal učitel: „Proboha, taková mladá holka, nelétejte! Vy vůbec nevíte, co může atmosféra udělat.“ A měl pravdu. Nejhorší to bylo v Německu roku devadesát. To jsem letěla s dcerou, nafoukly jsme balon, a když jsme vzletly, viděla jsem, jak Němky před námi šíleným fofrem přistávají. A s námi to taky švihalo dolů, musela jsem vysypat asi tři dvacetikilové pytlíky s pískem, který se normálně sype jenom po hrstičkách, aby se vyrovnala výška, a křičím na Olinu: „Drž se koše, to neubrzdíme!“ A jak jsem o ni měla strach, nestačila jsem pokrčit nohy a dostala jsem plný náraz. Zlomená páteř a několikrát přečtípnutá noha. Ale byla jsem čtvrtá.

To jste měla sílu odjet na mistrovství světa do Ameriky? Vždyť to bylo někdy krátce potom...

Nehodu jsem měla v červnu a Amerika byla začátkem září. Mezitím jsem ležela doma v sádře

zašpérovaná, aby o mně nikdo nevěděl, protože kdyby se to dozvěděli, tak by mě do Ameriky nepustili.

Tomu se snad ani nedá věřit.

A co bych dělala doma? Startovali jsme hodinu před východem slunce z Jižní Dakoty, letěli přes tři státy a přistávali v Minnesotě, ale jak jsme měli žlutý balon, tak se na nás nalepili komáři. A jelikož jsem neznala terén a po tom Německu jsem se trochu bála, tak jsem to přistání pořád protahovala a protahovala, až jsme šli pomaloučku dolů. Olina mi už podávala šňůry, když vtom mi je najednou termika vyrazila z ruky, hup a hodilo nás to na les. Vzpomínám si na tu hrůzu, jak jsem se držela křečovitě stromu a křičela na Iva: „Honem nás sundej dolů!“ Za námi totiž byla dálnice.

Neproklínala jste se pak trochu?

Ne, bylo to dobře, že jsem letěla. Díky tomu jsme měli československý rekord v délce letu balonem: devět hodin čtyřicet pět minut ve vzduchu.

Na začátku jsem se vás ptala, kdy

Jana Vodsedálková

První české balonové pilotce je 69 let. Ve dvaceti se seznámila s básníkem Ivem Vodsedálkem, tři roky poté společně založili Balon-klub Praha, stavěli i první československý poválečný plynový balon, který vzletl roku 1968. Má tři děti – syna Martina z Ivova prvního manželství a dcery Olgu a Janu. Pracovala jako zdravotní sestra, dnes žije se psem Shakym ve Vysokém nad Jizerou, kde má manžel kořeny.

FOTO: MICHAL SVÁČEK, MF DNES

Jste letěla poprvé. Ale kdy jste letěla naposledy, pokud nějaké naposledy bylo?

Dávno. Snad někdy v polovině devadesátých let. Po tom mistrovství jsme balon nechali v Americe, taky jsem měla potíže s páteří a hlavně by na to nebyly peníze. Kdybych si chtěla teď samá zaletět, stálo by mě to nejmíň tisíc korun. Navíc bych musela každý rok chodit na přezkoušení, o pilotní papíry jsem přišla.

A nestýská se vám po balonu?

Občas se mi o tom zdá. Když se probudím, vím, že bych dokázala hned odletět, to je jako nasednout po letech do auta nebo na kolo, to nikdy nezapomenete.

Nedávno vzduchoplavci pokorili vrchol Sněžky. Nesnila jste o něčem podobném?

To ne, ale já jsem je viděla! Tři balony, nádherný, proletěly tady přes Kozákov. Mávala jsem na ně oranžovým prostěradlem, stála jsem na poli v pantoflích, kolem mě běhaly myši a najednou seshora slyším: „Hele, támhle je Vodsedálková!“

alice.horackova@mfdnes.cz